

הרצוייה, אדרבא חשובה יותר בבחינת גשמיות ועשייה, כיון שנעשה ממנה בחינת 'צורה', ותקומה ועלייה היתה לה מבחינת חומר לצורה), וכנזכר¹.

ועל כן בירכו אותו גם כן בדברי יחוד בהצנע לכת, להראות שכל דבריהם בחינת אנשי צור"ה, גם הנראים לדברי כעם וקללה, המה טובא גניז בגוייהו בכונתם למעלה ממעון הברכות², (וכמו שהביא שם אאמו"ר בתפארת בנים כנזכר לעיל בשם נתלמידין רבינו הבעל שם טוב ז"ע ודעימיה, כי ברכות באופן כזה יחולו יותר). והבן הדברים בעזר ה' יתברך:

פז. כתוב בספרים הקדושים מתלמידי הבעל שם טוב ז"ע, כי כל אחד יעשה לו מספר יחוד בחתימת שמו כנודע.

והנה מצאתי הדבר מפורש בירושלמי חגיגה (פ"ג, ה"ח) לענין השמות שכתובים בהגי ומלאכי, "אמר רבי חונה, חיבתים ואינן אלא שמונים ושלוש, כנגד שמונים ושלוש חותמות שכתוב בעזרא, שהיה כל אחד ואחד מיחד שמו של הקדוש ברוך הוא וחותם", עד כאן לשון הירושלמי. וכתב הקרבן עדה (ד"ה כנגד): "כנגד פ"ג חותמות שבעזרא וכו', ועל ההתנאים נחמיה התרשתא' וגו' (נחמיה י, ב), ומני ואזיל פ"ג מההתנאים, והיה כל אחד מיחד יחוד שמו יתברך, וחותם על יחוד שמו, והיינו דכתיב (ש"י, א): 'ואנחנו כורתים

מספר יחוד בחתימת השם

אמנה", עד כאן לשון הקרבן העדה. ועל כל פנים מפורש כן גם בלשון הירושלמי בעצמו 'שהיה כל אחד ואחד מיח"ד שמו" של הקדוש ברוך הוא וחותם', היינו בחתימתו היה עושה כל אחד ואחד יחוד שמו יתברך מרומז שם, כנזכר:

פח. כבבא קמא (צ"ג, ב), איזהו מטבע של אברהם אבינו זקן וזקינה מצד אחד, ובהור ובתולה מצד אחר. שמעתי בשם מגיד מפורסם אחד מליטא, שאמר על זה, כי הנה אמרו רז"ל (בראשית רבה פל"ט, יד): "אברהם היה מגייר אנשים ושרה מגיירת נשים". והנה קיימא לן (יבמות מח, ב וראה שם בב, א) גר שנתגייר כקטן שנולד דמי. ולפי זה נמצא שאלו הגרים שגיירו אברהם ושרה, גם בהיותם בנכרותם באים בימים, נעשו כקטן שנולד, וצעירי ימים החלו להיות מתדוש. וזהו שאמרו מפב"ע של אברהם אבינו (זהו טבעו ומדתו ודרכו של אברהם אבינו ומחברתו הטהורה היא אמנו שרה [וכפירוש רש"י בזה (ד"ה זקן וזקינה)], שהיו מגיירים אנשים ונשים, ועל ידי זה היה זקן וזקינה מצד אחד, (אלו הנכרים שהיו כבר באים בימים, והפכו אותם לטובה דוגמת המטבע הנהפכת על צדה השני. והנה) בחור ובתולה מצד אחר, (גר שנתגייר כקטן שנולד, ונעשו על ידי זה בחור ובתולה צעירי ימים שנתחדשו שנותיהם) כנזכר – (ועיין בדברינו בספר חיים ושלום

מטבע של אברהם - יחוד גר שנתגייר כקטן שנולד

¹ רמח"ל

ר"ג. ראה כתם אופיר על מגילת אסתר, בהקדמה; בשם רבינו הבעל שם טוב נבג"מ. וראה עוד עשרת צבי לזח"א קנג, ב ד"ה ואנן הכי תנן. זהר חי לזח"א כג, ב ד"ה לקבלא.

רמח"ל. ראה בענין זה בצרור המור פרשת יתרו, בפסוק (יש"א) כל אשר דבר ה' נעשה, ד"ה ולכן לא תחוש. רמב"ם. וראה היכל הברכה פרשת דברים, בפסוק (ב' י) ורב בשם הה"ק רבי זאב מזבאריו נבג"מ. ועוד.

דברי

מהדורא תניינא

תורה

רסט

**פרשת לך (יב, ט), בד"ה ויסע אברם הלך
ונסוע הנגבה):**

פ.מ. ואולם בדברי מאור
ענינו רש"י ז"ל, תמצא
רמז הדברים בפנימיות, מה שפירש רש"י:
בחור ובתולה, יצחק ורבקה, עד כאן
לשונו הקדוש. היינו כי יצח"ק מדתו מדת
גבור"ה, כנודעניא, על כן בחור עולה
במספר גבור"ה. וגם בתול"ה היא רבק"ה,
כמו שנאמר בכתוב גבי רבק"ה (בראשית כד,
פ"ג): 'בתול"ה ואיש לא ידעה, וכמו שמובא
בתיקוני זוהר הקדוש (תקון נח צב, א) בסודן של
דברים. וזהו שפירש רש"י יצח"ק ורבק"ה
הוא בחור ובתולה:

רמז בחור
בתולה - יצחק
ורבקה

צ. אמנם להבין ענין
הדברים שנמצא במחזורים
ובסידורים הישנים הרמז, בפי
ישרים תתרום, וכשפתי צדיקים וכו',
ראשי תיבות מתיבות ישרים צדיקים וכו'
יצח"ק, וגם מתיבות תתרום ותתברך
וכו', הוא כל אות השלישית מהם רבק"ה.
והוא בחינת יצח"ק רבק"ה
גימטריא תפל"ה - (כמו
שכתב אאזמו"ר הקדוש מפה קהלה
בכתב יד שם שלמה על התורה פרשת
תולדות). וזהו שאמרו חז"ל בברכות (לא, ב)

טעם שדומים
'יצחק רבקה'
בתפלת יבפי
ישרים

יצחק ורבקה
ענינם תפלה

רנא. ראה זח"ב רעו, א בתוספת זוהר סימן ט. ח"ג שב,
א.

רנב. ראה לשון זה על פנחס בסנהדרין מד, א.

רנג. ראה ספר הקנה, ד"ה ונקראים תפלה. מגלה עמוקות
פרשת ואתחנן, אופן דלט. אטרא רכלה פרשת תולדות,
בפסוק (כה, כא) ויעתר.

רנד. ראה זח"ב ויקהל ריח, ב. עץ חיים שער כט - הנסירה,
פ"א.

רנה. ראה שער הכונות, ענין תפלת השחר.

גבי חנה, 'ותתפל"ל חנה' (שמואל א ב, א) -
שעשתה פלוליים עם קונה כביכולי, היינו
במענות הגבור"ה במדת הדין, בחינת
צדיקים באים ונוטלים בזרוע (עלפי ברכות יז,
א, היינו במדת הדין. וזהו בחינת מדת
יצח"ק רבק"ה שעולים במספר תפל"ה, וגם
גימטריא ואתחנן כנודע בספרים
הקדושים.

וגם אומרים זה בשירות ותשבחות בסוף
פסוקי דזמרה, 'בפי ישרים תתרום
ובשפתי וכו', שהוא פסוקי דזמרה, בחינת
לומר עריצים להכרית הקליפות, [ש]על ידי
שאומרים שירות ותשבחות להשם יתברך,
על ידי זה מתפחדים ומתפרדים, וכמבואר
בסידור האריז"ל בכונת הודו בתחלת פסוקי
דזמרה. וזהו על ידי מדת הגבורה (יצחק
ורבקה) להפחדם כנודע, על כן שפיר
מרומז שם כנזכר לעיל:

צא. רעיוני על משכבי סליקן
בחלום (ליל שבת קודש
פרשת בא תרפ"ד), פירוש מה שאמרו חז"ל
בסנהדרין (כפ, א), שב שני הוי כפנא, ואכבא
אומנא לא חליף. כי סוד דבריהם הוא בזה,
הנה מדת מלכות היא בחינת עניה ודלה
דלית לה מגרמה כלום. וגם על פי מה
שכתבתי בחיבורי אות שלום (סימן רסח, סקכ"ט),
וכן בהקדמת הספר שם (ד"ה אות הוא לברכה),
בשם אאמו"ר הקדוש זי"ע, כי על ידי
המיל"ה בא פרנס"ה, כי המצוה בהת"ך,
והוא שם הפרנסה היוצא מסופי תיבות
(תהלים קמח, טז): פות"ה א"ת יד'ך כנודעניא.

וגם אני אמרתי בזה, על דברי חז"ל
(בסוכה נב, ב) ובסנהדרין (קז, א), 'אבר
קמן יש באדם משביעו רעב', (היינו שעל
ידי קלקול היסוד, הוא האבר הלז) 'משביעו'

יד יוסף

א צ"ר פרשה ל"ט סי' ט"ז: ב ברכות ז ע"א ושם נסמן: ג צנא מלעא דף ל:

ציונים

מטבע של אברהם אבינו זקן וזקינה מצד אחד ובחור ובתולה מצד אחר. חתם סופר עה"ת בראשית עמ' לט. רצ"ה קומץ המנחה ח"ב אות כג.

והודעת להם את הדרך. אהבת חסד (לבעל החפץ חיים), בסוף הפתיחה אות ב'.

ליקוטים

- ת"ר איזהו מטבע של ירושלים כו' בחור ובתולה מצד אחר.
- והנה ענין מטבע של אברהם אבינו אין להבין ע"ד הפשוט לכן אענה גם אני את חלקי בזה הנראה בעיני להבין דברי חכמים והודות כאשר אבאר ע"ד מליצה. כי הנה כבר הארכתי בזה בספרי ע"ס ולמעלה בראשית הכרך הזה כי בהשנות ימי האדם כן ישתנו עליו עניניו בין בענין הנפש בין בעניני הגוף כי ידוע אשר האדם אשר טבעו תר בלתי יתאוה ולא ישתוק מהר מרוב עצלותו נלאה השיב ידו אל פיו וכן לא יתאוה לדבר שהוא נגד רצונו ית"ש כאשר לא יחם לבבו. אכן גם נגד המצות יהיה כן גם הוא כי לא ירוץ לדבר מצוה ואם יעשה לא יעשה בנפש חפיצה ובתשוקה כאשר יאות. אכן האיש אשר טבעו חם ודמו תוסס יחשוף לכל אשר יחפוץ בתשוקה רבה ונפש חפיצה וכאשר יעשה אחת ממצות ה' ירוץ אליו כפועם תשוקתו ובכל לבבו אכן יצא שכתוב בהפסוק כי כן

נב

תוספות

מג מטבע של אברהם אבינו זקן וזקינה מצד אחר. צ"ר (פלי"ט אות יא) דרש ואגדלה שמך שילא לו מוניטין בעולם ומהו מוניטין זקן וזקינה מכאן צחור וצחורה מכאן ונראה לא שהיתה בו נורת זקן וזקינה מכאן וצחור וצחורה מכאן שאסור לעשות נורת אדם אלא כך היה כתוב מלד אחד זקן וזקינה ומלד אחר צחור וצחולה וכן פי' בקונט' גבי דוד ושלמה וירושלים עיה"ק שכן היה כתוב צמטצע: (בגמ') לפני משורת הדין עבר בדתני רב יוסף והודעת להם וגו'. והן צרייתא מיימי נמי צפרק אלו מליאות (נ"מ ל:) גבי זקן ואינו לפי כבודו ור' ישמעאל צ"ר יוסי לפני

מהרש"א

(ברכות נז.) צאפונדמו [פרש"י] תגור תלול שנותניו צו מעות עכ"ל וקראו ריקה דגס צריקות המעות מן האצנט עס האצנט לא סגי לך לשלם לכל הנגזלים וק"ל: אין רוח כו'. פרש"י אין רוח חכמה ומסידות צקצו עכ"ל לא ידענא אמאי לא מפרש ל' כפשטיה אין דעת חכמים נוחה עליהם כו' דכן פרש"י גופיה צפ' הוהצ (צ"מ מת.) גבי מי שאינו עומד דצדורו וצפ"ק דקדושין (י:) גבי גר דלא יחזיר לצניו ואס' החזיר אין רוח חכמים נוחה הימנו ולשון המשנה כן הוא כל שרום הצריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו ויש ליישב דו"ק:

עיון יעקב

רוח חכמה וחסידות בקרבו כי אין לפרש שאין דעת חכמים נוחה עליהם כיון ששלו הוא נוטל אלא שאין זה מדת חסידות שנועל דלת בפני השבים ועיין במהרש"א: **מג בתוס'** ד"ה מטבע של אברהם אבינו כו'. בבראשית רבה (פלי"ט אות יא) דריש ואגדלה שמך שיצא לו מוניטין כו' אלא כך היה כתוב כו' כן פי' הקונטרס גבי דוד ושלמה וירושלים עיר הקודש עכ"ל

נבא קמא פרק תשיעי צד: צז: צמ: ק. רש"י

מג דוד ושלמה. כתוב מלד אחד ומלד שני כתוב ירושלים עיר הקדש: זקן וזקינה. אברהם ושרה: בחור ובתולה. יצחק ורצקה: רב. שומר גניו של רבי חייא דודו הוה: דין עסק ביש. סחורה רעה היא שעל עסקי חנם אני מפקיד שלא היה לי לראותה: דנכו ואיסור. שולחנין אומנין היו: בית חייחם. תלמוד תורה: ביקור חולים וקבורה.

שעה אפרו: הגזלנין ומלוי ברבית שיהזירו - אין מקבלים מהם, ותמקבל מהם - אין רוח חכמים נוזה הימנו.

מג * תננו רבנן: * איזהו מטבע של ירושלים? דוד ושלמה מצד אחד, וירושלים [עיר הקדש] מצד אחר. ואיזהו מטבע של אברהם [אבינו]? זקן וזקינה מצד אחד, ובחור ובתולה מצד אחר. * [ההיא אתמא דאחזיא דינרא לרבי חיא. אמר לה: מעליא הוא. למחר אתאי לקמיה ואמרה ליה: אחזיתיה, ואמרו לי: בישא הוא, ולא קא נפיק לי. אמר ליה לרב: זיל תלפיה גיהלה, וכתוב אפנקסי: דין עסק ביש. ומאי שנא ד'צבו' ו'איסור' - דפטירי? משום דלא צריכי למיגמר. רבי חיא - נמי לאו למיגמר קא בעי! רבי חיא - ב לפני משורת הדין הוא דעבד. ג פדתני רב יוסף: (שמות יח) "יהודעת להם" - זה * בית חייחם. "את הדרך" - זו גמילות חסדים. "ולכו" - זו בקור חולים. "בה" - זו קבורה. "את המעשה" -

האצנט עס האצנט לא סגי לך לשלם לכל הנגזלים וק"ל: אין רוח כו'. פרש"י אין רוח חכמה ומסידות צקצו עכ"ל לא ידענא אמאי לא מפרש ל' כפשטיה אין דעת חכמים נוחה עליהם כו' דכן פרש"י גופיה צפ' הוהצ (צ"מ מת.) גבי מי שאינו עומד דצדורו וצפ"ק דקדושין (י:) גבי גר דלא יחזיר לצניו ואס' החזיר אין רוח חכמים נוחה הימנו ולשון המשנה כן הוא כל שרום הצריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו ויש ליישב דו"ק:

הרי"ף

מג מטבע של אברהם וכו'. פירושו התוס' לא שהיתה צורת זקן וכו' אלא כך היה כתוב מצד אחד זקן וכו' ויש להביא עוד ראיה לזה מב"ר למרדכי יצא מוניטין עטרת זהב מכאן שק ואפר מכאן ואין לפרש בזה צורת עטרת זהב וצורת שק ואפר כי אין בשק ואפר שייך צורה אלא ודאי כתוב מצד אחד עטרת זהב ומצד אחד כתוב שק ואפר:

עין יוסף

לתקנת הרשע שלא יהיה בידו העבירה שבין אדם לחברו. ואף אם התשובה לפניו לא היא כאילו לא שב לגמרי. ומ"מ יכפר עליו יוה"כ. ורק זאת תקנו שלא יהיה חוטא בינו לבין חברו. מה שאין כן לחכמים דס"ל שהכל צריך תשובה וא"כ אף אם לא יקבלו ממנו ולא יהי' בידו עבירה שבין אדם לחברו. מ"מ עון עצמו אינו נמחק ובעי תשובה. וכאן התשובה היא לפניו (עיר חכמים): **מג זקן וזקינה מצד אחד.** בחור ובתולה יצחק ורבקה.

יהיה כי יחם ללבבו להשתוק לדבר עבירה ימהר ויחיש מעשהו ואין מעצור לרוחו וכן הוא באדם בעצמו כאשר עידינו יחלפו לו כי בעת הבחורות ובכל עת אשר הוא ככחו תהי' מעשהו ברוב אומץ וזריות ובכל אשר הוא עושה חיה יחיה ואז בעניני מצות עשה טוב הוא לו כי יעשה אותם וחי בהם חיי התשוקה ולא בעצלה אכן גם נגד העבירות יהיה כן בתשוקה ובחפיצה כאמור ולא כנקל יכבוש את יצרו אשר לא כן בימי הזקנה כי מעטה שלג יעטה ודמו הקר אזי בנין גופו ינהגו ככבודו וטרם יבצע מעשה הרע ייחץ שכלו והוא ימשל בו. אכן כמו כן יתעצל ויתממה מעשות מצות ה' כי הפועלים עצילים לכן ליהשלים עבודת ה' צריך האדם עין יעקב <מהדורה חדשה> - ה נויקין א / אבן-חביב, יעקב בן שלמה {עמוד 56} (726077)

רש"י

בבא קמא פרק תשיעי ק. קי:

תוספות

נג

ליקוטים

פרכינן באלו מליאות (ב"מ ל:): היינו גמילות חסדים ומוקי לה זיקור חולים צנן גילו ונוטל אחד מששים מתליו וקצורה צוקן ואינו לפי כבודו ואפ"ה חייב: בכלל ופרט וכלל. לכל קדשי בני ישראל לך נתמים למשחה כלל זה יהיה לך מקדשי הקדשים מן האש פרט כל מתנה בפני עצמה וכל תרומת הקדשים חזר וכלל והדר כתיב צרית מלח עולם הוא וגו' בסוף הפרשה (במדבר יח): וכל המקיימן באילו מוקיים. כל התורה כולה שניתנה לדרוש בכלל ופרט וכלל וכאלו קיים כל הקרבנות שנכתב בהם צרית מלח: עשר במקדש. נאכלים לפניו מן הקלעים: וד' בירושלים. בכל העיר: וי' בגבולין. צערי א"י: אשם ודאי. חמשה הן גזילות מעילות שפחה תרופה נזיר ומנורת וחד חטיב להו: אשם תלוי.

זה הדין. "אשר יעשו" - זו לפנים משורת הדין. *תא שמע: עשרים וארבע מתנות פהנה נתנו לאהרן ולבניו, וכלן נתנו בכלל ופרט וכלל, וברית מלח. כל המקיימן - פאלו מקיים כלל ופרט וכלל וברית מלח. כל העובר עליהן - פאלו עובר על כלל ופרט וכלל וברית מלח. ואלו הן: עשר במקדש, וארבע בירושלים, ועשר בגבולין. עשר במקדש: חטאת בהמה, וחטאת העוף, ואשם ודאי, ואשם תלוי, וזבחי שלמי צבור, ולג שמן של מצורע, ומותר העמר, ושתי הלחם, ולחם הפנים, ושירי מנחות. וארבע בירושלים: הפכודא,

משוה"ד עזר דתניא כו' אבל בסוף פ' האומנים (שס פג.) גבי רבה ז"ר הונא דסקלינהו לגלימייהו דהנהו שקולאי לא מייתי לה אלא מייתי למען תלך דרך טובים ומפרש הר"י מאורליינ"ש דלא שייך לפניו משוה"ד אלא בדבר שאחרים חייבין וזה פטור כמו רבי תיאל דהכא ור' ישמעאל צרבי יוסי באלו מליאות (שס ל:): אבל דהיא דרבה ז"ר הונא אין חילוק בינו לצין אחרים ואין נראה דצפרק אלו מליאות (שס נד: ושס) אמר דעבד לפניו משורת הדין גבי הא [דאצוה] דשמואל אשכמינהו להנך תמרי במדברא אהדרינהו למרייהו לזמר מריסר ירמי שחא ובהיא פטרי כ"ע וי"ל דנהנהו שקולאי לא שייך לפניו משורת הדין כיון שעשו לו היזק גדול בפשיעה שציברו לו חצית של יין:

זה על ספק כרת שלא נודע לו שצבר ודאי שיצא חטאת: וזבחי שלמי צבור. כצטי ענרת שנקראו שלמים כדכתיב (ויקרא נג) ושני כצשים בני שנה וקדשי קדשים הן כדכתיב (שס) קדש יהיו לה' לכהן ונאכלים לפניו מן הקלעים: ולזג שמן של מצורע. מה שנסאר בלוג מיניקה לכף הכהן של השמאלית נאכל לכהנים דתניא במנחות (דף עג.) וזבחים (דף מד.) לכל קרבנס לרבות לוג שמן של מנורת דהוא נמי קרוי קרבן דכתיב והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן וסמך ליה לקרא קמא בקדש הקדשים תאללו צוקת קרת (במדבר יח): מותר העומר. מנחת העומר נקמלת ושיריה נאכלים וכל המנחות קדשי הקדשים הם כדכתיב (דברים טו) לא תאפה חמץ חלקס וגו': ושירי מנחות. כל מנחות הנקמלות מנחת נדבה ומנחת חוטא ומנחת סוטה: הבכורה. צבור תס נאכל בכל העיר וכן הצבורים לריכס חומה כדכתיב (דברים יב) ואלתם שס לפני ה' אלהיכם וגו' ואמר מר ותרומת ידך אלו צבורים (מכות ז.).

עיון יעקב

תוספות. ולכאורה יש לתמוה בתוס' דלאיזה ענין מעתיק תוס' הבראשית רבה שאין שם חידוש יותר מש"ס דידן וה"ל לפרש כן הש"ס דידן גם לאיזה נפקותא כתבו תוס' שכן פירש"י גבי ירושלים עיר הקודש ותרצתי דכך כוונת התוס' דאיתא בש"ך ביו"ד סימן קמ"א סוף סעיף קטן כ"ה וז"ל ונראה דכל הצורות דאסרינן אינן אסורות אלא בצורה שלמה ממש כגון צורת אדם בשתי עינים וחוטם שלמה וכל הגוף אבל לא חצי ציור כדרך קצת בני אדם המציירים צד אחד של צורה עכ"ל וא"כ בש"ס דנקט הלשון זקן וזקנה מצד אחד לא היה צריך תוס' לפרש כן ד"ל דצורה ממש היו ואפ"ה אין כאן איסור

כיון שלא היה מצויר רק מצד אחד כמו רוב מטבעות שלנו אבל בב"ר לא נזכר הלשון מצד אחד רק זקן וזקנה מכאן א"כ י"ל דלאו מצד אחד היו מצוירים א"כ פי' תוספות שפיר לא שהיה בו צורת זקן וזקנה מכאן ובחזר ובתולה מכאן דאסור לעשות צורת אדם אלא כך היה כתוב מצד אחד זקן וזקנה ומצד אחד בחזר ובתולה וזה שסיימו תוס' וכן פי' בקונטרס גבי דוד ושלמה וירושלים עיר הקודש שכן היה כתוב במטבע משום דהתם ודאי אין הפירוש צד אחד של הצורה דהא בירושלים אין נפקותא אם היה מצויר כולו או מצד אחד וא"כ ה"ה דוד ושלמה דהא בתדא מתתא מתתינהו:

עין יוסף

זקן וזקנה אברהם ושרה (רש"י). והזקיקו לפרש כן אע"ג דכתיב בשרה אחרי בלותי היתה לי עדנה שחזרה לנערותה. מכל מקום לא כתיב הכי באברהם. ולהכי לא מצי לפרש בחזר ובתולה נמי באברהם ושרה. אבל מכיון

דאשכחן מ"ד בבראשית רבה פרשה מ"ח דאברהם נמי החזירו הקדוש ברוך הוא לימי נערותו. ניחא לן לפרש דבחזר ובתולה נמי באברהם ושרה לרמוז שנהפכו מזקנים לבחורים (יפה תאר ונזר הקדש ומהרש"א):

להרכיב טבעים הפכים האלו להיות זקן בעת ילדותו נגד העבירות ולהיות ילד בעת זקנתו להיות רץ כצבי לעשות רצון אביו שבשמים וזה הדרך הטוב המבוקש מאתנו כמור. והנה כאילו מצינו אצל אבותינו הקדושים ע"ה אצל אברהם אמר הכתוב ואברהם זקן בא בימים והפי' לפ"ד כאשר רק בא בימים שהיה עוד בימי ילדותו כבר ה"ו בבחי' זקן כטבעו נגד העבירה י"ה רוח איש תכונות כבימי יקנתו. וע"ז ארז"ל ג' נכתרו כזה אברהם ודוד כתיב (מ"א א) והמלך דוד זקן בא בימים כאשר ידוע לנו אשר בימי ילדותו צלחה עליו רוח ה' ושם מעצרה לרותו בכמה עבירות אשר הזכירם הכתוב כענין הנקימה בשאל וכדומה מהכתובים ובשמואל כתיב (ש"א ח) ושמואל זקן בא בימים והוא בעת ילדותו הוקדש ה' והנער נער ותהי עליו שם יד ה' ועל אמנו שרה ע"ה ביארה לפ"ד רש"י ז"ל כפי' חיי שרה הדברים האלה וז"ל שם בריש הפרק (ב"ראשית כג.) ויהיו ימי חיי שרה שמה שנה ועשרים שנה ושבע שנים ימים נכתב שנה בכל פרט לומר לן שהיתה בת י' כבת כ' לחטא ובת כ' כבת ו' ליופי ע"כ וכן איתא במ"ר שם. וזה אינו מובן ומ"ש המפרשים שבשמים אין עונשין אלא למעלה מכי אבל החטא במקומו עומד אפי' מבת י"ב. ועוד מה ענין השבח שהיתה בת כ' כבת ו' ליופי. אכן הוא הדבר אשר דברנו כי שרה אמנו ע"ה היתה כמדריגת הנעלה אשר הבאנו כי באמת האדם אשר הוא בילדותו עלול הוא לחטא ובעת זקנתו

חסור תאוותי ממנו. והנה כבר הבאנו למעלה כענין יוסף הצדיק כי היופי אצל האיש או אצל האשה הוא מעורר את יצרנו וישיאנו לחטא לה' כמ"ש במס' נזיר (ד:): נסתכלתי בכואה שלי ופחדו עלי יצרי אכן ידוע כי אין זה רק באיש אשר בשנים אשר יש לו בהם חפץ ותשוקה אכן לא נאמר על ילד או על יתדה בת ו' שנים שהיופי יעורר אותה לחטא כי אין בה דעת עוד ואין בה תשוקה כמובן. וז"ש רש"י ז"ל דהנה שרה אמנו ע"ה אחרי בלותה היתה לה עדנה ואמר בת כ' כבת ו' לחטא ר"ל שהיתה עלולה לחטא כשהיתה בת י' כבת כ' כי שבה אז ימי נערותה ועכ"ז בת כ' כבת ו' ליופי שלא היה פועל בה גם היופי כשהיתה בת כ' כבת ו' נערותה כמו שאינו פועל בבת ו' כאמור וזה נכון: ויש להעמיס כזאת במדרש אסתר (פ"א אות ח) שאמר ר"ע היה יושב ודורש וכל העם מתנמנים ביקש לעוררם עין יעקב <מהזורה חדשה> - ה ניקין א / אבן-חביב, יעקב בן שלמה [עמוד 57] {726077}

ציונים

גזל הגוי שהוא אסור. משך חכמה ויקרא כה/מה.

הוא גברא דהוה בעי אחווי אתיבנא דחבריה. שו"ת רשב"א ח"א סי' קמא.

ליקוטים

אמר מה ראתה אסתר שתמלוך על ק"צ מדינות מפני שהיתה בת בתה של שרה שחיתה כק"ז שנים וזה פלא, אכן הוא הדבר אשר דברנו כי באמת לא היה כל אדם ראוי לזה להגיע למלכות לבצע על ידו מעשי ה' להצמיח ישועה לישראל כי אולי בהגיעה למלכות תרום ותשכח את ארץ מולדתה אכן העיד הכתוב שהיה בה מדת שרה אמנו שחיתה כק"ז שנים שלא היו רגשי הגוף פועלים בה לכן זכתה למלכות כאשר באמת עשתה כמו כן כי לא הועם אצלה כבוד ישראל מהוד מלכותה כאמור. ובוזה היה ר"ע מעורר אוון השומעים אשר ראוי כל אדם לאחוז במדה הזאת כי רק עי"ז זכתה אסתר למלכות באשר גם פה לא פעלה היופי והדר מלכותה לשכוח את ה' ואת עמה והבן. וז"ש וז"ל בנעם מליצתם מטבע של א"א זקן וזקנה מכאן בחור ובתולה מכאן וידוע כי בלשון חז"ל כל מדותיו נקרא מטבע כגון מטבע שטבעו חכמים בברכות ואמר שהיה זה טבעו של א"א שהיה תמיד בכל שנותיו מורכב מענינים ההפכים האלו שהיה הוא ואשתו זקן וזקנה מכאן היה בחור ובתול' מכאן כי כאיל רצו לקראת מצות ה' לעשות ברצונם השלם ובכפוש חפיצה וזאת מליצה יקרה ראוי לשלמים האלו והבן. ובתכלית עצלות הזקנה נתעצלו נגד עבירת רצונו ברוח הוא (באר החובות): **קום סק לארעא דישראל** דקבל עליך דלא תקשי לר"י **שבע שנים**. אע"ג דרב כהנא לא היה חייב

גד

מהרש"א

מד בזמן שהם מסורין בידך כו'. לפי פשוטו בשצעה עממין קמשתעי קרא וציה איירי כל הענין דצמח הכי אלא משום דכתיב כל העמים משמע ליה דאיירי גם צמח אומות ועוד צו' עממין לא סגי צואכלת אלא צלא תחיה כל נשמה (דברים ט) וק"ל:

מזה מזה תוא זה וכו'. יראה דהא דנקט קרא תוא שהוא שור הצר יותר מכל שאר מיני חיות הנלווים צממנר משום דתמוא ליכא רחמנות כלל דנשחט צלא כסוי דס כדעת רוב הפוסקים משא"כ כל שאר הנלווים דצעי כסוי צלמס וכסוי הדס הוא ממדת רחמנות כמ"ש צאיכה רצמי (פתיחות) צדמו של זכריה שלא נהגו צדמו לא כדס צצי ואיל דכתיב (ויקרא יז) ושפך את דמו וכסוה כו' ע"ש וק"ל: **קום סק לא"י כו'.** שא"ל קום סק לא"י מאימת יונאי דקפדי אשפיכות דמים ושאל וקבל עליך כו' אין לפרש שיקבל תשובה על הריגתו דהא כבר אל"ל רב דשפיר עמיד שהרגו כדן מסור ואין לפרש נמי שא"ל כן לטובת רב כהנא שלא יעשנו ר' יוחנן צהקסותו לו

בבא קמא פרק ט - י קי: קיג: קיו: רש"י

והמורם מתודה. תזה ושוק וד' תלות מד' מינים שציה תלות ורקיקים תמך ורצוכה וכתיב (ויקרא ז) והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה' לכהן הזורק וגו': והמורם מאיל נזיר. זרוע צלה ומהל ורקיק ומהו ושוק של שלמים צגלל תודה הוא דתודה שלמים אקרי והנך תרמי תודה ואיל נזיר משום דדמיין להדדי חשיב להו כחדל כדקאמר צשטיט חולין צפרק הזרוע (חולין קלג): ועורות קדשים. עורות עולה וחסאות ואשמות אצל קדשים קלים עורותיהן לצעלים כדאמרין צוצחים פרק טבול יוס (דף קג.) ומשו"ה [קא] חשיב להו צהדי הנך דירושלים למעוטי דאין נחשבין צהדי הנך דגבולין דהני עורות לא מתייביז להו אלא צירושלים וצהדי הנך דצמקדש לא חשיב אלא הנהו דאי נפקי חוץ לקלעים מפסלי ציונא: ושרה אחוזה. שהקדישה צעלים ולא גאלה ומכרה גוצר כשהלוקח מחזירה ציונל מתחלקת לכהנים: ושרה חרמים. ישראל שהחרימו שדיהן: וגזל הגר. נמי קרי ליה מתנות גבולים שאס נתנו לכהן המשמר חוץ לירושלים יאל ואיל אשמו יעלה לירושלים להקריב:

והבכורים, והמורם מן התודה, ואיל נזיר, ועורות קדשים. ועשר בגבולין: תרומה, ותרומת מעשר, וחלה, וראשית הגז, והמתנות, ופדיון הבן, ופדיון פטר המור, ושרה אחוזה, ושרה חרמים, וגזל הגר.

הגזל בתרא פרק עשירי

מד * אמר רב ביבי בר גידל, אמר רבי **שמעון חסידיא: גזל הגוי -** **אסור, דאמר רב הונא: מנין לגזל הגוי** **שהוא אסור? שנאמר (דברים ז) "ואכלת את** **כל העמים אשר ה' אלהיך נתן לך", בזמן** **שהם מסורים בידך, ולא בזמן שאינם** **מסורים בידך.**

מזה * ההוא גברא דהנה בעי אחווי **אתיבנא דחבריה, אתא** **לקמיה דרב, אמר ליה: לא תחוי, ולא** **תחוי. אמר ליה: מחוינא ומחוינא! יתיב** **רב פהנא קמיה דרב - שמטיה לקועיה** **מנייה, קרי רב עילויה: (ישעיה נא) "בניף** **עלפו שכבו פראש פל חוצות פתוא מכמר".** **מה תוא זה - פיין** **שנפל במכמר - אין מרחמין עליו, אף ממונם של ישראל, פיין** **שנפל ביד עובדי פוכבים - אין מרחמין עליו. אמר ליה (רב) לרב** **פהנא: עד האינא הוו פרסאי דלא קפדי אשפיכות דמים, והשתא** **איפא יונאי דקפדי אשפיכות דמים, ואמרי: 'מרדין' 'מרדין', קום** **סק לארעא דישראל, וקביל עלך דלא תיקשי לרבי יוחנן שבע שנין.** **אזל, אשפחיה לריש לקיש דיתב וקא מסיים מתיבתא דיומא לרבנן.**

ותוא חמר תורבלא. תור שור. צלא יער: אין מרחמין עליו. ושפיר עבדת דקטלמיה: מסיים מתיבתא דיומא לרבנן. היה מחור ושונה להס מה שדרש רבי יוחנן אוחו היום לפי שריש לקיש חכס גדול היה ולאחר ששמעו כולם (מפי הרב)

עיון יעקב

מאבריו ומצינו בשפיכות דמים שנידון לשבע דורות כדמצינו ברוצח ראשון (בראשית ד) שבעתים יוקם קין לכך נתכוין ג"כ למנין המספר הזה לתשובתו להצילו מז' מדורי גיהנם ועיין במהרש"א: שלא תקשי לר"י שבע שנין. הזהיר בזה לפי שתלמידים שבבבל נקראים

מזה קום סק לארעא דישראל. אפילו למ"ד העולה מבבל לא"י עובר בעשה מ"מ מחמת אונס כזה שרי: **וקביל עליך דלא תקשי לר' יוחנן שבע שנין.** אפשר דכוון למספר זה דחשש אולי יש בו לתא דשפיכות דמים בשביל שהרג למסור הזה שהיה יכול להצילו באחד

עין יוסף

מזה מרדין. היא רציחה בלשון פרסי (רש"י בב"מ לט. ד"ה מחמת מרדין):